

Azərbaycanın milli-dini icmaları arasında sağlam münasibətlərə çoxillik erməni qəsdləri - düşmənin səylərini puç edən səbəblər...

Məhəmmədəli Qəribli

Keçmiş SSRİ ərazisində baş vermiş genişmiqyaslı və həlli yolları uzun illər ərzində dünyə salınan Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi daha çox dövlətlərarası və global problem xarakteri aldı. XX yüzilliyin 80-ci illərinin sonunda Sovetlər İttifaqının siyasi məkanında meydana gəlmiş bu münaqişə ittifaq dağılandıqdan sonra avtomatik olaraq iki yeni müstəqil dövlətin – Azərbaycan Respublikasının və Ermənistan Respublikasının dövlətlərarası probleminə çevrildi.

Üzərindən 30 ilə yaxın bir müddət keçsə də, münaqişə öz siyasi və hüquqi həllinə uzun müddət qovuşmadı. Ermənistanla Azərbaycan arasında “nə müharibə, nə də sülh” kimi qeyri-müəyyən vəziyyət davam edirdi. Hər iki variantın da nizama salınması mümkün olmadığına görə problemin beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində həlli tələb edilirdi. Dünyanın aparıcı dövlətləri bu münaqişəyə münasibətdə müxtəlif mövqelərdə durduqlarından, bu variant da real nəticə vermədi. Nəhayət, Azərbaycan bu problemi öz gücünə həll etməyə müvəffəq oldu. 44 gün içərisində Ermənistanı diz çökdürən ölkəmiz öz ərazi bütövlüyünü təmin etdi.

Ölkəmizin daxilində milli və etnik zəmində qarşিদurma toxumları səpməyə çalışdılar...

Tarixən olduğu kimi, münaqişənin mövcud olduğu 30 illik dönm ərzində də ermənilər müxtəlif təxribatlara əl atmaqla Azərbaycanın dayaqlarını sarsıtmağa çalışdılar. Ən əsası isə, onlar müxtəlif növ təbliğat imkanlarından istifadə etməklə, ölkəmizin daxilində milli və etnik zəmində qarşিদurma toxumları səpməyə çalışdılar. Ancaq buna nail ola biləmədilər. Çünki Azərbaycan çoxmədəniyyətli və tolerantlığı ilə dünyaya örnək olacaq ölkədir. Yalnız Quba rayonunda 32 etnik qrupun nümayəndəsi yaşayır. İndiyədək ölkədə nə məişət, nə də siyasi-ictimai sferada yerli xalq olan türklərlə etniklər arasında hansısa qarşিদurma görülməyib. İllərlə bu torpaqlarda türklər talış, ləzgi, udin, yəhudi demədən ocağına gəlin gətirib, qız köçürüb. Bu insanlar illərlə bu torpaqlarda yaşayıb, yaradıb, qurub. Heç zaman ayrışçılıq edilməyib. Birinci və İkinci Qarabağ müharibələri zamanı bütün etniklər də bu torpaq üçün qan töküüb, can verib. Onlar bir amal üçün, Vətən uğrunda döyüşüblər. Azərbaycan torpağı bütün vətəndaşlarına ananın övladına yanaşdığı kimi yanaşib. Heç kimə xüsusi imtiyazlar tanımayıb, talışı ləzgidən, yəhudini udindən ayırmayıb. İllər uzununu onlar özlərində formalaşdırdıqları adət-ənənələri, qayda-qanunları istədikləri kimi yaşayıblar. İstədikləri dildə danışıb, istədikləri işlə məşğul olublar.

Düşmənin təbliğat maşınının məqsədi Azərbaycanı parçalamağa cəhd etmək, ondan bacardığı qədər torpaq qopartmaq istəyidir...

Təbiidir ki, bu monolitliyi istəməyən xarici qüvvələr kifayət qədərdir. Ən qorxulu nüans ölkənin parçalanmasını istəyən kənar qüvvələrin etnik qruplardan mütəmadi olaraq istifadə etmək istəyidir. Bu yöndə 30 ildir ki, Ermənistan sürəkli təbliğat aparıb. Hətta Azərbaycanın daxilində yaşayan xalqların içərisindən çıxan bəzi separatçılardan da istifadə edirlər. Rusiyada fəaliyyət göstərdiyi iddia edilən, amma erməni pulu ilə işlədiyi heç kimə sirr olmayan “Talışistan” radiosu mütəmadi olaraq Azərbaycan və yerli xalq olan türklərlə bağlı mənfi rəy formalaşdırmaqla məşğuldur. Radionun hər həftə internet üzərindən fəaliyyət göstərən proqramında talışların və digər etniklərin Qarabağ üçün əbəs yerə döyüşdüyü, onların sadəcə “öz torpağı” üçün döyüşə biləcəyi deyilir. Təbiidir ki, adını televiziya qoyan düşmənin təbliğat maşınının məqsədi Azərbaycanı parçalamağa cəhd etmək, ondan bacardığı qədər torpaq qopartmaq istəyidir. Hər bir etnosun öz mədəniyyətini yaymaq, təbliğ etmək kimi konstitusion hüququ var. Bu hüquqlarla yanaşı, torpağının bütövlüyü üçün canından keçmək kimi mənəvi borcu da var. Dövlətin ərazi bütövlüyünü təhdid altına almaq, əks-təbliğat aparmaq isə cinayətdir. Qanunları bilməmək və ya özünü bilməzliyə vurmaq insanı məsuliyyətdən azad etmir.

Vətən müharibəsi dönəmində Azərbaycanda yaşayan etnik millətləri qıcıqlandırmağa, guya milli zəmində qarşিদurma yaratmağa çalışdılar

İstər 30 illik münaqişə tarixində, istərsə də 44 günlük müharibə zamanı biz ermənilərin bu yöndəki uğursuz cəhdlərinin şahidi olduq. Əlləri hər yerdən üzülən ermənilər Vətən müharibəsi dönəmində Azərbaycanda yaşayan etnik millətləri qıcıqlandırmağa, guya milli zəmində qarşিদurma yaratmağa çalışdılar. Hətta feysbukda bəzi erməni istifadəçiləri saxta profillər yaradaraq, ölkəmizdəki etnik millətlərin adından təxribat xarakterli paylaşımlar edirlər. Döyüş və diplomatiya meydanında məğlub olan düşmən elə zənn edirdi ki, Azərbaycanda yaşayan etnik xalqları provokasiyaya çəkə biləcək. Halbuki, istər talışlar, istər ləzgilər, avarlar, tatlar Ordumuzda milli mənsubiyyətinə fərq qoyulmadan Azərbaycan vətəndaşı olaraq

işğalçı güclərə qarşı mərdi-mərdanə mübarizə apardılar. Bizim ölkəmizdə, ümumiyyətlə, heç zaman etnik münaqişələr olmayıb. Sadəcə, ermənilər ələcsiz qalaraq azsaylı xalqlarla bağlı uğursuz fəndlərə əl atırlar. Onlara müraciət edərək, guya düşmən olmadıqlarını bildirir, ermənilərə qarşı döyüşməməyə çağırırdılar.

Araik Arutyunyanın Azərbaycanda yaşayan talış və ləzgilərə uğursuz müraciəti...

Müharibə zamanı biz separatçı Dağlıq Qarabağ rejiminin rəhbəri Araik Arutyunyanın Azərbaycanda yaşayan talış və ləzgilərə müraciət etdiyinin də şahidi olduq. O, erməni, rus, ingilis, ləzgi, talış dillərində yayımlanan müraciətində Ermənistanla qarşı savaşı boykot etməyə çağırış etdi. Həmin çağırışın mətnində deyilirdi:

"Biz Azərbaycanın yerli xalqları olan talış və ləzgilərin öz müstəqillikləri üçün apardığı ədalətli mübarizədə yanlarındayıq. Ermənistan ordusu, bu xalqlar müharibəni boykot etdiyi halda, humanizm göstərərək "Talışistan" və "Ləzgistan"da yerləşən hərbi hissələri hədəf almayacağını bildirib".

Müraciət ünvanlandıqdan sonra Azərbaycanda yaşayan talış və ləzgilər məktuba reaksiya verib. Dərhal Astarada yaşayan talışlar Qarabağa dəstək aksiyası keçirdi. Aksiya zamanı "Talışlar oyaqdı, Qarabağa dayaqdı", "Şəhidlər ölməz, vətən bölünməz" şüarları səsləndirilib.

Facebookda "Biz Talışlıq", "Talysh Mentality" kimi səhifələr məktuba cavab olaraq bildirdi ki, bu müraciət Azərbaycan dövlətini zəiflətmək məqsədi güdür: "Biz Azərbaycan talışları olaraq bəyən edirik ki, talışlar əsrlər boyu bu dövlətə xidmət edib və edəcəklər, nə talışlar özlərini Azərbaycanda yaşayan digər xalqlardan ayırıb, nə də onlar özlərini bizdən. Qarabağ - türküdü, talışındı, ləzginindi, tatındı, avarındı...".

Ləzgi əsilli Ruslan Ağakışiyev də müsahibəsində deyib ki, ləzgilər özlərini bu Vətənin parçası hesab edir və onun bütövlüyü uğrunda savaşağa hər an hazırdırlar. Ruslan Ağakışiyev, həmçinin, 2020-ci ilin iyul hadisələrindən sonra könüllü səfərbərliyə yazıldığını da deyib:

"Bu yayılan xəbərlər ölkədə müharibəyə qarşı ruh düşkünlüyü yaratmaq üçündür. Ən azından, mən tanıdığım bütün ləzgilər adından bir şeyi deyə bilərəm: biz canla-başla bu torpaq uğrunda vuruşmağa hazırıq".

Ermənistan dünyanın demoqrafik cəhətdən ən homogen ölkəsi statusuna sahibdir...

Ermənistan Azərbaycana qarşı etnik kimlik kartından istifadə etməyə daim cəhd edib. Bu situasiyadakı iktizlülük hər iki ölkənin demoqrafik vəziyyətində nəzər saldıqda aşkar görünür: ləzgi, rus, erməni, talış, tat, yəhudi və digər etnik qrupların ümumi evi olan Azərbaycan hər zaman tolerantlıq və birgəyaşayışı təlqin etdiyi halda, Ermənistan 1980-ci illərdən bəri Avropanın, bəlkə də dünyanın, demoqrafik cəhətdən ən homogen ölkəsi statusuna sahibdir. Ermənistan cəmiyyətinin bu monoetnik quruluşu, həmçinin, 1988-ci ildə kifayət qədər böyük - 250-300 min nəfərlik azərbaycanlı icmanın məcburi deportasiyası ilə "əldə edilib". Erməni tərəfinin etnik təmizləmə siyasəti 1990-cı illərin əvvəllərində 700 min azərbaycanlının qovulduğu Dağlıq Qarabağ və ətraf ərazilərdə də effektiv formada davam etdirilib. Üstəlik, Dağlıq Qarabağ problemi heç də Ermənistan tərəfinin təqdim etməyə çalışdığı kimi etnik münaqişə olmayıb. Bu, bir ölkəni qonşusunun beynəlxalq miqyasda tanınmış ərazilərinin işğal etməsi ilə baş verən ərazi münaqişəsi kimi nəzərdən keçirilməlidir.

Ermənilərin Azərbaycan daxilində etnik, dini ayrılıq zəminində qarşıdurma cəhdləri hər zaman uğursuzluqla nəticələnmiş olacaq

Azərbaycan etnosunun tarixini nəzərdən keçirsək görərik ki, əhalinin 90%-ni təşkil edən azərbaycanlılardan başqa, bu etnosun təşəkkülündə əsrlərdən bəri müxtəlif azsaylı xalqlar, etnik və milli qruplar iştirak edib. Azərbaycan əhalisinin əsas hissəsi azərbaycanlılardan və ölkənin müxtəlif guşələrində yığıcam halda yaşayan 30 adda millət və etnik qruplardan ibarətdir. Onların arasında Altay ailəsinin türk qoluna məxsus azərbaycanlılar, tatarlar, ahıska türkləri, həmçinin hind-avropa (tatlar, talışlar, dağ yəhudiləri, kürdlər), qafqaz (udilər, ləzgilər, avarlar, saxurlar, buduqlular, ingiloylar, qızlar, xınalıqlar), slavyan (ruslar, molokanlar, ukraynalılar) dil qruplarının təmsilçiləri vardır. 1992-ci ildə imzalanmış "Azərbaycan Respublikasında yaşayan milli azlıq, azsaylı xalq və etnik qrupların hüquq və azadlıqlarının qorunması, dil və mədəniyyətlərinin inkişafı üçün dövlət yardımı haqqında" fərmana əsasən, onlar Azərbaycanın bərabərhüquqlu vətəndaşları hesab edilir. Qeyd edək ki, Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra milli azlıq və etnik qrupların hərtərəfli inkişafı üçün dövlət tərəfindən zəmin yaradılıb. Ümummilli lider Heydər Əliyev həmişə ölkə ərazisində yaşayan azsaylı xalqlara hörmətlə yanaşmış, onların bütün sahələrdə azad fəaliyyəti üçün dövlət səviyyəsində şərait yaradıb. Ulu öndər çıxışlarının birində deyib: "Azərbaycanın varı dövləti təkə onun pambığı, yeraltı, yerüstü sərvətləri deyil, onun ərazisində yaşayan xalqlardır". Bu siyasət bu gün də cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Bu səbəbdən də, ermənilərin Azərbaycan daxilində etnik, dini ayrılıq zəminində qarşıdurma cəhdləri hər zaman uğursuzluqla nəticələnmiş olacaq. Çünki Azərbaycanın, bütün istiqamətlərdə olduğu kimi, bu sahədə də möhkəm təməli mövcuddur.